

Агенција за аудио и аудиовизуелни медиумски

ГОДИШЕН ПЛАН ЗА ВРШЕЊЕ ПРОГРАМСКИ НАДЗОР ВО 2024 ГОДИНА

Врз основа на член 18 став 1 алинеја 13 и член 20 став 1 алинеја 5, во врска со член 27 став 3 и член 28 од Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги („Службен весник на Република Македонија“ бр. 184/13, 13/14, 44/14, 101/14, 132/14, 142/16, 132/17, 168/18, 248/18, 27/19 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 42/20, 77/21 и 154/23), член 15 став 1 алинеја 12 и член 39 став 1 алинеја 5 од Деловникот за работа на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги (Пречистен текст) бр. 01-3732/1 од 29.07.2019 година, а во согласност со Заклучокот на Советот на Агенцијата бр. 02-4655/2 од 21.12.2023 година, Советот на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги на 40-та седница, одржана на 21.12.2023 година, донесе

ГОДИШЕН ПЛАН ЗА ВРШЕЊЕ ПРОГРАМСКИ НАДЗОР

Програмски надзор се врши врз програмите на радиодифузерите и на давателите на аудиовизуелни медиумски услуги по барање, како и врз програмските пакети реемитувани од операторите на јавни електронски комуникациски мрежи од аспект на почитувањето на Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги (понатаму во текстот: Законот), подзаконските акти донесени врз основа на овој закон, дозволите за емитување програма, издадените потврди за регистрација на програмските пакети и другите акти донесени од страна на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги (понатаму во текстот: Агенцијата).

Годишниот план за програмски надзор (понатаму во текстот: Годишен план) го донесува Советот на Агенцијата на предлог од директорот.

Според Законот, програмскиот надзор може да биде редовен, вонреден и контролен. Годишниот план се однесува само на редовниот надзор.

При планирањето на обемот на активности за редовен надзор во овој Годишен план земени се предвид: обврските на Агенцијата кои произлегуваат од Изборниот законик за мониторинг на редовните претседателски и парламентарни избори во 2024 година; Годишниот план за административен надзор за 2024 година; другите активности планирани во Програмата за работа на Агенцијата; претпоставките за вонредни надзори што можат да произлезат врз основа на претставки од правни или физички лица или реализирани по службена должност на Агенцијата; како и фактот дека во согласност со Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги, Агенцијата има обврска по секоја изречена мерка, откако ќе истече рокот определен во поединечниот акт за нејзино изрекување, да спроведе контролен надзор.

Годишниот план за редовен програмски надзор опфаќа голем дел од радиодифузерите што се предмет на програмски надзор: радио и телевизиските програмски сервиси на Јавниот радиодифузен сервис (МРТ), дел од трговските радиодифузни друштва со радио и телевизиски програмски сервиси, како и непрофитните радиодифузни установи.

Во согласност со Методологијата за вршење програмски надзор, во текот на 2024 година е планиран надзор на четири групи обврски за радиодифузерите што произлегуваат од Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги – за почитување на обврските за емитување аудио и аудиовизуелни комерцијални комуникации; за заштита на малолетните лица; за поттикнување и заштита на културниот идентитет и за други програмски обврски.

Редовен програмски надзор врз почитувањето на обврските за емитување аудио и аудиовизуелни комерцијални комуникации

Преглед на законските одредби што ќе бидат предмет на надзор:

Член 53

Аудиовизуелна комерцијална комуникација

- (1) Аудиовизуелната комерцијална комуникација мора да биде веднаш препознатлива како таква.
- (2) Не се дозволени прикриени аудиовизуелни комерцијални комуникации.
- (3) Аудиовизуелната комерцијална комуникација не смее да користи потсвесни техники.
- (4) Аудиовизуелните комерцијални комуникации не смеат:
 - да го доведуваат во прашање почитувањето на човековото достоинство,
 - да вклучуваат или промовираат каква било дискриминација врз основа на пол, раса, етничка припадност, националност, вера или уверување, инвалидитет, возраст или сексуална ориентација,
 - да поттикнуваат однесување кое е штетно за здравјето или безбедноста и
 - да поттикнуваат однесување што значително ја загрозува животната средина.
- (5) Забранети се аудиовизуелни комерцијални комуникации со кои лажно ќе се претставува природата, карактеристиките, квалитетот или географското потекло на производите, услугите или комерцијалните дејности.
- (6) За веродостојноста и точноста на тврдењата и податоците во аудиовизуелните комерцијални комуникации е одговорен нивниот нарачател, а за нивната усогласеност со закон одговорниот уредник во давателот на аудиовизуелната медиумска услуга.
- (7) Не е дозволен каков било облик на аудиовизуелна комерцијална комуникација која промовира дрога, цигари или други производи од тутун, електронски цигари и средства за нивно дополнување, како и алкохол и алкохолни пијалаци, освен вино и пиво.
- (8) Аудиовизуелните комерцијални комуникации за вино и за пиво не смеат:
 - конкретно да бидат наменети за малолетници, а особено не смеат да прикажуваат малолетници како ги конзумираат,
 - да го поврзуваат нивното конзумирање со подобрена физичка способност или со возење,

- да создаваат впечаток дека нивното конзумирање придонесува за општествен или сексуален успех,
- да тврдат дека виното и пивото имаат терапевтски својства или дека се стимуланс, седатив или средства за решавање на личните конфликти,
- да поттикнуваат нивно неумерено конзумирање или да ја претставуваат апстиненцијата или умереноста во негативно светло и

- да нагласуваат дека високиот процент алкохол е позитивен квалитет на алкохолните пијалаци.

(9) Не се дозволени аудиовизуелни комерцијални комуникации кои промовираат медицински производи и медицински третмани кои се достапни само на рецепт.

(10) Аудиовизуелните комерцијални комуникации за медицински производи и медицински третмани што се издаваат без лекарски рецепт не смеат да поттикнуваат нивна неразумна употреба, презентирајќи ги објективно и без преувеличување на нивните својства, во согласност со упатствата за нивно користење.

(11) Не се дозволени аудиовизуелни комерцијални комуникации за оружје, стрелачки и пиротехнички средства и фирми кои нив ги продаваат.

(12) На јавниот радиодифузен сервис не му се дозволени аудиовизуелни комерцијални комуникации за политички партии, коалиции и нивни претставници, независни кандидати и носители на политички функции.

(13) Аудиовизуелните комерцијални комуникации не смеат да им предизвикаат физичка, психичка или морална штета на малолетните лица.

(14) Аудиовизуелните комерцијални комуникации што им се упатени на малолетните лица или во кои тие учествуваат, не смеат:

- директно да ги наговараат малолетните лица да купат или изнајмат производ или услуга користејќи го нивното неискуство или лековерност,

- директно да ги охрабруваат малолетните лица да бараат од родителите или од други лица да им ги купат рекламираните производи или услуги,

- да ја искористуваат посебната доверба која малолетните лица ја имаат во родителите, наставниците или други личности и

- да ги прикажуваат малолетните лица во опасни ситуации.

(15) Аудиовизуелните комерцијални комуникации што се составен дел или ги придружуваат емисиите за деца, а се однесуваат на храна и пијалаци кои содржат хранливи материи и супстанции со хранлив или физиолошки ефект, конкретно од видот масти, заситени масни киселини, сол/натриум и шеќери, чие прекумерно внесување во вкупната исхрана не е препорачливо, не смеат да:

- содржат неточни или заведувачки информации за хранливата вредност на производот,

- сугерираат дека одредена храна или пијалак е замена за овошје и/или зеленчук и

- охрабруваат нездрави навики за јадење и пиење какви што се неумерено, претерано или неконтролирано конзумирање.

(16) Аудиовизуелните комерцијални комуникации задолжително се емитуваат на македонски јазик, со македонски превод или на јазикот на соодветната етничка заедница.

(17) Аудиовизуелните комерцијални комуникации треба да бидат:

- во согласност со важечките законски прописи што се однесуваат на лојалната конкуренција и

- вистинити и чесни, да не ја заведуваат јавноста и да не се против интересите на потрошувачите.

(18) Аудиовизуелните комерцијални комуникации не смеат да влијаат врз уредничката независност на давателите на аудиовизуелни медиумски услуги.

(19) Одредбите од овој член на соодветен начин се применуваат и на аудиокомерцијалните комуникации.

(20) Давателите на аудиовизуелни медиумски услуги донесуваат кодекс на однесување согласно со член 26-а од овој закон за ефективно намалување на изложеноста на малолетни лица на аудиовизуелни комерцијални комуникации за алкохолни пијалаци во рок од две години од денот на влегувањето во сила на овој закон. Доколку давателите на аудиовизуелни медиумски услуги не го донесат кодексот на однесување во рок од две години од денот на влегувањето во сила на овој закон, или ако кодексот на однесување не се спроведува ефективно во рок од две години од денот на неговото донесување, мерките за ефективно намалување на изложеноста на малолетни лица на аудиовизуелни комерцијални комуникации за алкохолни пијалаци ги пропишува Агенцијата.

(21) Давателите на аудиовизуелни медиумски услуги донесуваат кодекс на однесување согласно со член 26-а од овој закон како форма на саморегулација, во врска со несоодветните аудиовизуелни комерцијални

комуникации што ги придружуваат или се емитувани во рамките на програми наменети за децата или видеа создадени од корисници наменети за деца, во кои се претставени храна и пијалаци што содржат прехранбени материи и состојки со хранлив или физиолошки ефект, особено масти, трансмасни киселини, сол, натриум и шеќери, чие прекумерно внесување не се препорачува во исхраната на децата, во рок од две години од денот на влегувањето во сила на овој закон. Доколку давателите на аудиовизуелни медиумски услуги не го донесат кодексот во рок од две години од денот на влегувањето во сила на овој закон или кодексот на однесување не се спроведува ефективно во рок од две години од денот на неговото донесување, мерките за ефективно намалување на изложеноста на малолетни лица на аудиовизуелни комерцијални комуникации за храна и пијалаци со голема содржина на масти, трансмасни киселини, шеќери, натриум и сол ги пропишува Агенцијата.

Член 54 Спонзорство

(1) Спонзорираниите аудио или аудиовизуелни медиумски услуги или програми не смеат директно да поттикнуваат купување или изнајмување на стоки или услуги, особено преку нивно посебно промотивно препорачување.

(2) Во спонзорираниите аудио или аудиовизуелни медиумски услуги или програми треба да биде јасно означено дека се работи за спонзорирани програма. Спонзорот треба јасно да биде идентификуван со името, логото и/или каква било друга ознака на спонзорот, како што е спомнување на неговите производи или услуги или негов карактеристичен знак, на соодветен начин, на почетокот, за време и/или на крајот на програмата.

(3) Во спонзорираниите аудио или аудиовизуелни медиумски услуги или програми, нивната содржина, а во случај на радиодифузија и нивниот распоред не смее, во ниту еден случај, да претрпи влијание што би имало ефект врз одговорноста и уредничката независност на давателот на аудио или аудиовизуелни медиумски услуги.

(4) Правилата за спонзорство се уредуваат со подзаконски акт што го донесува Агенцијата.

(5) Не е дозволено спонзорство на вести, актуелно-информативни програми за тековните настани и на верски програми.

(6) Аудио и аудиовизуелните медиумски услуги или програми не смеат да бидат спонзорирани од правни или од физички лица чија главна дејност е производство или продажба на цигари и други производи од тутун или електронски цигари и средства за нивно дополнување.

(7) Не е дозволено спонзорство на аудио или аудиовизуелни медиумски услуги или програми од страна на физички или правни лица чија главна дејност е производство или продавање на производи или давање на услуги, а чие рекламирање е забрането согласно со овој закон.

(8) Како отстапување од ставот (7) на овој член физички или правни лица чии активности вклучуваат производство или продажба на медицински производи и/или медицински третмани, можат да спонзорираат аудио и аудиовизуелни медиумски услуги. Во овој случај може да се промовира само нивното име или имиџ, но не и конкретни медицински производи или медицински третмани достапни исклучиво на лекарски рецепт.

(9) Не е дозволено идентификување на спонзорот во текот на документарните и на програмите за деца.

Член 55 Пласирање на производи

(1) Пласирањето производи е дозволено во сите видови аудио и аудиовизуелни медиумски услуги, со исклучок на вестите и програми посветени на актуелни прашања и теми, програми посветени на прашања поврзани со потрошувачите, верски програми и програми за деца.

(2) Аудио и аудиовизуелните програми кои содржат пласирање производи треба да ги исполнуваат следниве услови:

- нивната содржина и организација во рамките на програмската шема, во случај на телевизиско и радиоемитување или во каталогот на програми, во случај на аудиовизуелни медиумски услуги по барање, нема во

ниту еден случај да трпат влијание на начин што ќе има ефект врз одговорноста и уредничката независност на давателот на медиумски услуги,

- нема директно да поттикнуваат купување или изнајмување стоки или услуги, особено преку посебно промотивно препорачување на стоките и на услугите,

- нема да му придаваат претерана важност (истакнување или упатување) на производот за кој станува збор и

- гледачите и слушателите да бидат јасно информирани за постоењето на пласирањето производи на почетокот и на крајот на програмата и при продолжување на програмата по секоја пауза за рекламирање, со цел да се избегне забуна кај гледачите и кај слушателите.

(3) Одредбите од ставот (2) алинеја (4) на овој член нема да се применуваат ако аудио и аудиовизуелната програма што содржи пласирање производи не била произведена или нарачана од давателот на медиумски услуги или од претпријатие поврзано со давателот на медиумски услуги.

(4) Не е дозволено пласирање цигари и други производи од тутун, електронски цигари и средства за нивно дополнување, алкохол и алкохолни пијалаци (освен вино и пиво), оружје, стрелачки и пиротехнички средства, како и пласирање производи на правни или физички лица чија основна дејност е производство или продажба на производи и услуги за кои со овој закон се забранети аудио и аудиовизуелни комерцијални комуникации.

(5) Не е дозволено пласирање медицински производи и медицински третмани што се издаваат само со лекарски рецепт.

(6) Одредбите од овој закон со кои се уредува пласирањето производи се применуваат за програми произведени по јануари 2014 година.

Член 98

Услови за рекламирање и телешопинг

(1) Рекламирањето и телешопингот треба да бидат јасно препознатливи и одвоени од другите делови на програмата. За да не се спречува употребата на нови рекламни техники, освен со оптички и/или звучни средства рекламирањето и телешопингот можат да се одвојат од другите делови на програмата и со просторни средства.

(2) Правилата за новите рекламни техники ги пропишува Агенцијата.

Член 99

Начин на рекламирање и телешопинг

(1) Рекламирањето и телешопинг спотовите, по правило, се емитуваат во блокови вметнати во и меѓу програмите. По исклучок, изолирани рекламни и телешопинг спотови, се дозволени во преноси од спортски настани. Изолирани рекламни и телешопинг спотови во другите програми и меѓу програмите се емитуваат по исклучок.

(2) Телешопинг прозорците мора да бидат јасно означени со оптички и звучни средства и да имаат непрекинато времетраење од минимум 15 минути.

(3) Не е дозволен телешопинг на медицински производи кои се предмет на авторизација за маркетинг, како и на медицински третмани.

(4) Рекламирање не може да се емитува во програми за деца чие времетраење е еднакво или пократко од 30 минути. Емитувањето телешопинг во програми за деца е забрането.

(5) Во програмите за деца кои траат повеќе од 30 минути (без времето одвоено за рекламирање) може да се емитуваат рекламни спотови еднаш за секој период од 30 минути.

(6) Не е дозволено да се емитува рекламирање и телешопинг во верски служби или проповеди.

(7) Не е дозволено да се емитува рекламирање во програмите на непрофитните радиодифузни установи.

(8) Рекламирањето и телешопингот треба да бидат вметнати во програмите на радиодифузерите така што нема да се загрозат интегритетот и вредноста на програмата и правата на имателите на права, а притоа водејќи сметка за природните паузи, за времетраењето и за видот на програмата.

(9) Телевизиските и кинематографските филмови, освен сериските и документарните филмови, како и вести може да се прекинат за емитување рекламни и/или телешопинг спотови еднаш за секој предвиден период од најмалку 30 минути.

Член 100

Времетраење на рекламирање и телешопинг спотовите

(1) Времетраењето на рекламните и телешопинг спотовите емитувани во периодот помеѓу 6:00 и 18:00 часот не смее да надминува 20% од вкупното време на емитување во тој период. Времетраењето на рекламните и телешопинг спотовите емитувани во периодот помеѓу 18:00 и 24:00 часот не смее да надминува 20% од вкупното време на емитување во тој период.

(2) Одредбите од ставот (1) на овој член не се однесуваат на јавниот радиодифузен сервис.

(3) Времетраењето од ставот (1) на овој член не се однесува на:

- објави на радиодифузерот во врска со неговите сопствени програми и помошни производи директно изведени од тие програми, објави за спонзорство и пласирање производи, неутрални кадри меѓу уредените содржини и рекламни или телешопинг спотови, како и помеѓу индивидуални спотови и

- соопштенија од јавен интерес и апели за добротворни цели што радиодифузерите ги емитуваат бесплатно и ги означуваат како „бесплатно емитување“.

Член 101

Забрана за учество во реклами и телешопинг на одредени лица

Во рекламите и телешопингот не смеат да бидат прикажувани, визуелно или тонски, лицата кои редовно презентираат вести и актуелни информативни емисии.

План за надзор – видови радиодифузери и период на реализација:

Редовниот програмски надзор за почитувањето на обврските за емитување аудио и аудиовизуелни комерцијални комуникации ќе се спроведе врз:

- Телевизиските програмски сервиси на Јавниот радиодифузен сервис -
во февруари 2024 година;
- Националните комерцијални телевизиски програмски сервиси кои емитуваат преку ОЈКМ –
во септември 2024 година;
- Националните терестријални комерцијални телевизиски програмски сервиси –
во септември 2024 година;
- Националните сателитски комерцијални телевизиски програмски сервиси –
во септември 2024 година;

- Регионалните комерцијални телевизиски програмски сервиси – избор од 6 –
во октомври 2024 година;
- Локалните комерцијални телевизиски програмски сервиси – избор од 5 –
во ноември 2024 година;
- Радио програмските сервиси на Јавниот радиодифузен сервис –
во јануари 2024 година;
- Националните комерцијални радио програмски сервиси –
во јули 2024 година;
- Регионалните комерцијални радио програмски сервиси – избор од 5
во август 2024 година;
- Непрофитни радио програмски сервиси -
во декември 2024 година.

**Редовен програмски надзор
врз почитувањето на обврските за заштита на малолетните лица
од програми што можат да му наштетат
на нивниот физички, психички или морален развој**

Преглед на законските одредби што ќе бидат предмет на надзор:

**Член 50
Заштита на малолетни лица**

(1) Радиодифузерите не смеат да емитуваат или да пренесуваат програми кои можат сериозно да му наштетат на физичкиот, психичкиот или на моралниот развој на малолетните лица, особено програми кои содржат порнографија или прекумерно насилство. Давателите на услуги, по барање, мора да преземат најстроги технички мерки за да обезбедат дека малолетните лица се заштитени од најштетните содржини како што се прекумерното насилство и порнографијата.

(2) Прекумерно насилство претставува ширење текстуални, вербални и визуелни пораки со кои, во термини од програмата што им се достапни на малолетниците, се глорифицираат физички, вербални или психолошки облици на садизам или слични видови насилство, кое е цел самото за себе, и на ниту еден начин не може да се оправда ниту преку контекстот на жанрот ниту преку мотивите на драмското дејство на прикажаната програма.

(3) Освен програмите од ставот (1) на овој член, други програми кои би можеле да му наштетат на физичкиот, психичкиот и на моралниот развој на малолетните лица се обезбедуваат од давателите на аудиовизуелни медиумски услуги така што малолетните лица да не можат на вообичаениот начин да ги видат или да ги слушнат програмите. Кога програмите се емитуваат или репризираат во некодирани форма, давателот на аудиовизуелни медиумски услуги е должен пред нивното емитување да обезбеди претходно акустично предупредување и можност да бидат препознаени со помош на визуелни знаци во целиот тек на емитувањето на програмите.

(4) Операторите на јавни електронски комуникациски мрежи можат да емитуваат или да реемитуваат програмски сервиси со порнографија само во кодиран облик.

(5) Забрането е емитување или реемитување детска порнографија.

(6) Техничките мерки, периодично емитување, акустичното предупредување, визуелните знаци и начинот на постапување на давателите на аудиовизуелни медиумски услуги во случаите од ставовите (1) и (3) на овој член ги пропишува Агенцијата.

Член 50-а

Заштита на личните податоци на малолетните лица

Личните податоци на малолетните лица собрани или на друг начин генерирани или стекнати од давателите на медиумски услуги, при примената на мерките од членот 50 од овој закон не смеат да се обработуваат за комерцијални цели, како што се директен маркетинг, профилирање и анализа или бихејвиорално рекламирање.

План за надзор – видови радиодифузери и период на реализација:

Редовниот програмски надзор за почитувањето на обврските за заштита на малолетните лица од програми што можат да му наштетат на нивниот физички, психички или морален развој ќе се спроведе врз:

- Телевизиските програмски сервиси на Јавниот радиодифузен сервис -
во февруари 2024 година;
- Националните комерцијални телевизиски програмски сервиси кои емитуваат преку ОЈКМ –
во септември 2024 година;
- Националните терестријални комерцијални телевизиски програмски сервиси –
во септември 2024 година;
- Националните сателитски комерцијални телевизиски програмски сервиси –
во септември 2024 година;
- Регионалните комерцијални телевизиски програмски сервиси – избор од 6 –

во октомври 2024 година;

- Локалните комерцијални телевизиски програмски сервиси – избор од 5 –

во ноември 2024 година;

**Редовен програмски надзор
врз почитувањето на обврските
за поттикнување и заштита на културниот идентитет**

Преглед на законските одредби што ќе бидат предмет на надзор:

**Член 64
Употреба на јазик**

(1) Радиодифузерите се должни да ја емитуваат програмата на македонски јазик и кирилско писмо, а во случаите кога програмата е наменета за заедница која не е во мнозинство, на јазикот и писмото на таа заедница.

(2) Доколку програмските сервиси што се реемитуваат преку јавни електронски комуникациски мрежи се титлуваат на јазик различен од јазикот на кој оригинално се произведени, мора да бидат титлувани на македонски јазик, или на јазикот на заедницата која не е во мнозинство, а го зборуваат најмалку 20% од граѓаните во Република Македонија, освен телешопингот и рекламите.

(3) Програмите на странски јазици или деловите од нив што се емитуваат на програмите на радиодифузерите треба да бидат преведени на македонски јазик, односно на јазикот на заедницата што не е во мнозинство.

(4) Одредбите од ставот (3) на овој член не се однесуваат на преноси на музички и сценски настани, на образовни програми за изучување на странски јазик, како и на деловите од програмите наменети за странци.

(5) Деловите од програмите што не се преведуваат се најавуваат на македонски јазик, односно на јазикот на заедницата што не е во мнозинство.

**Член 80
Надоместок за дозвола за телевизиско или радио емитување**

(7) Трговските радиодифузни друштва кои емитуваат програма на радио и кои што на почетокот на календарската година доброволно ќе пријават во Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги процент на емитување на музика на македонски јазик и етничките заедници, за истиот процент ќе добијат намалување на висината на надоместокот за лиценца.

(8) Минималното намалување на надоместокот за лиценца по овој основ може да биде 10%, а максималното намалување до 30%. Трговските радиодифузни друштва кои емитуваат програма на радио и кои емитуваат музика повеќе од 30% на македонски јазик и етничките заедници, не може да добијат намалување на надоместокот за лиценца повеќе од 30%.

Член 91

Обврски на радиодифузерите за емитување на европски дела и дела од независни продуценти

(1) Телевизиските радиодифузери кои емитуваат телевизиски програмски сервиси на државно ниво, тогаш кога тоа е изводливо и со соодветни средства треба да обезбедат најмалку 51% од вкупно емитуваните програми во текот на годината да бидат европски аудиовизуелни дела при што не се смета времето одредено за вести, спортски настани, игри, рекламирање, телетекст и телешопинг услуги.

(2) Радиодифузерите кои емитуваат телевизиски програмски сервиси на државно ниво се должни од буџетот наменет за програми да издвојат најмалку 10% за Европски аудиовизуелни дела од независни продуценти, при што најмалку половина од истите треба да бидат произведени во последните пет години.

(3) Обврската од ставовите (1), (2) и (5) на овој член радиодифузерите треба да ја исполнат прогресивно, врз основа на соодветни критериуми, во согласност со остварувањето на медиумските функции (информативна, образовна и забавна).

(4) Правилата за остварување на обврските од овој член се уредуваат со подзаконски акт што го донесува Агенцијата.

(5) Како отстапување од ставот (1) на овој член јавниот радиодифузен сервис е должен на најмалку еден телевизиски програмски сервис на македонски јазик да обезбеди не помалку од 60% од вкупно емитуваните програми во текот на годината да бидат европски аудиовизуелни дела.

(6) Во уделот на европски дела спаѓаат и аудиовизуелни дела од сопствено производство и македонски аудиовизуелни дела.

(7) Исполнувањето на обврските од ставовите (2) и (5) на овој член од страна на јавниот радиодифузен сервис се составен дел на годишниот извештај за работа на јавниот радиодифузен сервис за претходната година.

(8) Обезбедувањето аудио и аудиовизуелни дела од независни продуценти согласно со ставот (2) на овој член, јавниот радиодифузен сервис го врши согласно со годишната програма за работа на јавниот радиодифузен сервис за наредната година.

Член 92

Обврски на радиодифузерите за емитување програма на македонски јазик или на јазиците на заедниците во Република Македонија

(1) Трговските радиодифузни друштва кои емитуваат телевизиски програмски сервис се обврзуваат дневно да емитуваат најмалку 30% програма изворно создадена како македонски аудио или аудиовизуелни дела, а јавниот радиодифузен сервис најмалку 40%.

(2) Одредбата од ставот (1) на овој член не се однесува на програмските сервиси од специјализиран формат.

(3) Трговските радиодифузни друштва кои емитуваат телевизиски програмски сервис се обврзани најмалку половина од обврските утврдени во ставот (1) на овој член да ги остварат во периодот од 7,00 до 19,00 часот.

(4) Јавниот радиодифузен сервис е обврзан на најмалку еден радио програмски сервис на македонски јазик и на радио програмскиот сервис на јазиците на етничките заедници кои не се во мнозинство во Република Македонија, дневно да обезбеди најмалку 50% од емитуваната инструментална, вокална и/или вокално-инструментална музика изворно создадена во Република Македонија да биде на македонски јазик или на јазикот на етничките заедници кои не се мнозинство, а на вториот радио програмски сервис на македонски јазик дневно да обезбеди најмалку 30% од емитуваната инструментална, вокална и/или вокално-инструментална музика изворно создадена во Република Македонија да биде на македонски јазик.

(5) Правилата за спроведување на обврските од овој член подетално ги пропишува Агенцијата.

План за надзор – видови радиодифузери и период на реализација:

Редовниот програмски надзор за почитувањето на обврските за емитување европски дела и дела од независни продуценти (член 91) ќе се спроведе врз: Првиот телевизиски програмски сервис на Јавниот радиодифузен сервис (МРТ1); Националните терестријални комерцијални телевизиски програмски сервиси (Сител, Канал 5, Телма, Алфа и Алсат М); Националните сателитски комерцијални телевизиски програмски сервиси (24 Вести и Наша ТВ) и Националните комерцијални телевизиски програмски сервиси кои емитуваат преку ОЈКМ (ТВ КЛАН МАЦЕДОНИА, ТВ 21-М, ТВ Сонце и ТВ Шења).

- Извештаи за почитувањето на член 91 став 1 за 2023 година (процентот на европски аудиовизуелни дела) кај МРТ1 и ТРД на државно ниво.

во јуни 2024 година;

- Извештаи за почитувањето на член 91 став 2 за 2023 година (10% од буџетот за програма да издвојат за европски аудиовизуелни дела од независни продуценти) кај МРТ1 и ТРД на државно ниво.

во јуни 2024 година;

Редовниот програмски надзор за почитувањето на обврските за поттикнување и заштита на културниот идентитет – програма изворно создадена како македонски аудио или аудиовизуелни дела (член 92), доброволно преземена обврска за емитување домашна музика од страна на радијата (член 80) и за употреба на јазикот (член 64) ќе се спроведе врз:

- Телевизиските програмски сервиси на Јавниот радиодифузен сервис -

во февруари 2024 година;

- Националните комерцијални телевизиски програмски сервиси кои емитуваат преку ОЈКМ –

во септември 2024 година;

- Националните терестријални комерцијални телевизиски програмски сервиси –

во септември 2024 година;

- Националните сателитски комерцијални телевизиски програмски сервиси –

во септември 2024 година;

- Регионалните комерцијални телевизиски програмски сервиси – избор од 6 –

во октомври 2024 година;

- Локалните комерцијални телевизиски програмски сервиси – избор од 5 –

во ноември 2024 година;

- Радио програмските сервиси на Јавниот радиодифузен сервис –

во јануари 2024 година;

- Националните комерцијални радио програмски сервиси –

во јули 2024 година;

- Регионалните комерцијални радио програмски сервиси – избор од 5

во август 2024 година;

- Непрофитни радио програмски сервиси -

во декември 2024 година.

Редовен програмски надзор врз почитувањето на другите програмски обврски

Преглед на законските одредби што ќе бидат предмет на надзор:

Член 52

Обврски при обезбедувањето на квизови или други различни облици на наградно учествување

Давателот на аудио или аудиовизуелни медиумските услуги при емитување на квизови или други различни облици на наградно учествување на слушателите или гледачите е должен да обезбеди недвосмислено објавување на правилата за тие содржини и за јавно ветената награда, на начин пропишан од страна на Агенцијата.

Член 90

Времетраење на дневно емитување кај радиодифузерите

(1) Радиодифузерите што вршат дејност на државно ниво се должни да емитуваат најмалку 18 часа дневно програма на радио и најмалку 12 часа дневно програма на телевизија.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член, дополнителните програмски сервиси на Јавниот радиодифузен сервис, утврдени во членот 107 став (5) од овој закон можат да емитуваат и помал број часови програма дневно.

(3) Радиодифузерите што вршат дејност на регионално ниво се должни да емитуваат најмалку 12 часа дневно програма на радио и најмалку 8 часа дневно програма на телевизија.

(4) Радиодифузерите што вршат дејност на локално ниво се должни да емитуваат најмалку 10 часа дневно програма на радио и најмалку 6 часа дневно програма на телевизија.

(5) Непрофитните радиодифузни установи се должни да емитуваат најмалку 4 часа дневно програма на радио.

(6) Во дневната програма не се смета емитувањето на неподвижни слики, тест сигнали и други видови на аудио и аудиовизуелен материјал кои не се опфатени со дефинициите за аудиопрограма и за аудиовизуелна програма од членот 3 од овој закон.

Член 93

Користење на телефонски услуги со додадена вредност и телефонско гласање

(1) Радиодифузерите можат да користат телефонски услуги со додадена вредност, вклучувајќи го и телефонското гласање, освен во вести, во информативна и образовна програма, во верски служби и проповеди и во програми за деца.

(2) Во програмите на непрофитните радиодифузни установи не е дозволено користење на телефонски услуги со додадена вредност.

(3) Правилата за користење на телефонски услуги со додадена вредност во другите видови програми ги пропишува Агенцијата.

Член 94

Емитовање игри на среќа

(1) Радиодифузерите можат да емитуваат игри на среќа организирани само од субјекти со лиценца од надлежен орган за организирање игри на среќа.

(2) Јавниот радиодифузен сервис на своите програми не може да организира и да емитува игри на среќа со обложување на спортски натпревари.

План за надзор – видови радиодифузери и период на реализација:

Редовниот програмски надзор за почитувањето на другите програмски обврски ќе се спроведе врз:

- Телевизиските програмски сервиси на Јавниот радиодифузен сервис -
во февруари 2024 година;
- Националните комерцијални телевизиски програмски сервиси кои емитуваат преку ОЈКМ –
во септември 2024 година;
- Националните терестријални комерцијални телевизиски програмски сервиси –
во септември 2024 година;
- Националните сателитски комерцијални телевизиски програмски сервиси –
во септември 2024 година;

- Регионалните комерцијални телевизиски програмски сервиси – избор од 6 –
во октомври 2024 година;
- Локалните комерцијални телевизиски програмски сервиси – избор од 5 –
во ноември 2024 година;
- Радио програмските сервиси на Јавниот радиодифузен сервис –
во јануари 2024 година;
- Националните комерцијални радио програмски сервиси –
во јули 2024 година;
- Регионалните комерцијални радио програмски сервиси – избор од 5
во август 2024 година;
- Непрофитни радио програмски сервиси -
во декември 2024 година.

ДАВАТЕЛИ НА АУДИОВИЗУЕЛНИ МЕДИУМСКИ УСЛУГИ ПО БАРАЊЕ

Редовниот програмски надзор ги опфаќа обврските на давателите на аудиовизуелни медиумски услуги по барање кои произлегуваат од член 49, член 50 и член 60 од Законот.

Преглед на законските одредби што ќе бидат предмет на надзор:

Член 49

Обврски за кинематографски дела

Давателите на аудиовизуелни медиумски услуги не смеат да објавуваат односно пренесуваат кинематографски дела надвор од периодот утврден во договорите со имателите на права.

Член 50

Заштита на малолетни лица

(1) Радиодифузерите не смеат да емитуваат или да пренесуваат програми кои можат сериозно да му наштетат на физичкиот, психичкиот или на моралниот развој на малолетните лица, особено програми кои содржат порнографија или прекумерно насилство. Давателите на услуги, по барање, мора да преземат најстроги технички мерки за да обезбедат дека малолетните лица се заштитени од најштетните содржини како што се прекумерното насилство и порнографијата.

(2) Прекумерно насилство претставува ширење текстуални, вербални и визуелни пораки со кои, во термини од програмата што им се достапни на малолетниците, се глорифицираат физички, вербални или психолошки облици на садизам или слични видови насилство, кое е цел самото за себе, и на ниту еден начин не може да се оправда ниту преку контекстот на жанрот ниту преку мотивите на драмското дејство на прикажаната програма.

(3) Освен програмите од ставот (1) на овој член, други програми кои би можеле да му наштетат на физичкиот, психичкиот и на моралниот развој на малолетните лица се обезбедуваат од давателите на аудиовизуелни медиумски услуги така што малолетните лица да не можат на вообичаениот начин да ги видат или да ги слушнат програмите. Кога програмите се емитуваат или репризираат во не кодирана форма, давателот на аудиовизуелни медиумски услуги е должен пред нивното емитување да обезбеди претходно акустично предупредување и можност да бидат препознаени со помош на визуелни знаци во целиот тек на емитувањето на програмите.

Член 60

Промоција на производство и пристап до европски дела

(1) Уделот на европски дела во каталозите на програми на давателите на аудиовизуелни медиумски услуги по барање под јурисдикција на Република Северна Македонија треба да биде најмалку 30% и европските дела треба да се позиционираат во каталогот на програми на начин да бидат соодветно видливи.

(2) Обврската од ставот (1) на овој член нема да се применува на давателите на аудиовизуелни медиумски услуги со мал обрт или мала гледаност, ниту на давателите на аудиовизуелни медиумски услуги по барање, кога е непрактична или неоправдана поради природата или темата на аудиовизуелните медиумски содржини што ги нудат.

(3) На барање на Агенцијата, давателите на аудиовизуелни медиумски услуги по барање се должни на Агенцијата да ѝ ги достават потребните документи за уделот на европските дела во каталогот на програми и нивната видливост.

(4) Начинот на обезбедување на уделот и видливоста на европски дела во каталогот на програми од ставот (1) на овој член и отстапувањата од ставот (2) на овој член, како и потребните документи од ставот (3) на овој член ги пропишува Агенцијата.

План за надзор и период на реализација:

Редовниот програмски надзор на давателите на аудиовизуелни медиумски услуги по барање ќе се спроведе двапати во текот на годината.

НАПОМЕНА: Во 2024 година надзорот над давателите на аудиовизуелни медиумски услуги по барање кои во Агенцијата се регистрирани како физички лица, ќе се врши врз основа на иницијатива поднесена од државни органи, правни или физички лица, како и во случај на сомневање по службена должност на Агенцијата.

ОПЕРАТОРИ НА ЈАВНИ ЕЛЕКТРОНСКИ КОМУНИКАЦИСКИ МРЕЖИ

Редовниот програмски надзор што ќе се реализира во 2024 година ќе ги опфати обврските на операторите на јавни електронски комуникациски мрежи кои произлегуваат од член 64 став 2, член 141 и член 143 став 3 од Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги.

Преглед на законските одредби што ќе бидат предмет на надзор:

Член 64 Употреба на јазик

(2) Доколку програмските сервиси што се реемитуваат преку јавни електронски комуникациски мрежи се титлуваат на јазик различен од јазикот на кој оригинално се произведени, мора да бидат титлувани на македонски јазик, или на јазикот на заедницата која не е во мнозинство, а го зборуваат најмалку 20% од граѓаните во Република Македонија, освен телешопингот и рекламите.

Член 141 Реемитување на програмски сервиси

(1) Операторот на јавна електронска комуникациска мрежа пред да започне со реемитување на програмски сервиси во Агенцијата доставува пријава за негово евидентирање во регистарот на оператори кои реемитуваат програмски пакети и регистрација на програмските сервиси кои ќе ги реемитува како целина во вид на програмски пакет.

(2) Пријавата од ставот (1) на овој член особено содржи:

- фирма и седиште, односно назив и адреса на операторот,
- име и презиме на одговорното лице на операторот,
- програмскиот пакет, односно листа на програмски сервиси од радиодифузери кои операторот планира да ги реемитува,
- начин на кој операторот ќе го обезбедува програмскиот пакет,
- подрачје на кое операторот ќе го обезбедува програмскиот пакет (сервисна зона) и
- датум на започнување со обезбедување на програмскиот пакет.

(3) Агенцијата со подзаконски акт ќе ги пропише содржината и формата на пријавата и потврдата за регистрација. Образецот на пријавата се објавува на веб страницата на Агенцијата.

(4) Со пријавата одговорното лице на операторот доставува и изјава со која потврдува под целосна кривична и материјална одговорност дека за реемитување на програмските сервиси од ставот (2) на овој член има уредено авторски и сродни права, согласно со Законот за авторските права и сродните права.

(5) Доколку пријавата е нецелосна, односно не ги содржи податоците утврдени во ставовите (2) и (4) на овој член, Агенцијата во рок од три дена од денот на приемот на пријавата, за тоа писмено ќе го известат операторот и ќе го задолжи во рок од пет дена од денот на приемот на известувањето да ја комплетира пријавата.

(6) Доколку операторот не постапи по писменото известување од ставот (5) на овој член ќе се смета дека пријавата не е доставена.

(7) Агенцијата во рок од седум дена од денот на приемот на целосната пријава ќе издаде потврда за регистрирање на програмскиот пакет на операторот.

(8) Агенцијата е должна во рок од пет работни дена од денот на издавањето на потврдата од ставот (7) на овој член истата да ја достави до Агенцијата за електронски комуникации.

(9) Агенцијата води регистар на оператори кои реемитуваат програмски пакети и истиот особено содржи:

- назив и адреса на операторот,
- име и презиме на одговорното лице на операторот,
- програмски пакет, односно листа на програмски сервиси за кои операторот има регулирано авторски и сродни права за нивно реемитување и
- подрачје на кое операторот ќе ги реемитува програмските сервиси (сервисната зона).

(10) Агенцијата ги објавува на својата веб страница податоците од регистарот од ставот (9) на овој член.

(11) За промена на податоците наведени во ставот (2) на овој член, операторот е должен да ја извести Агенцијата во рок од 30 дена по настанатата промена. Доколку се врши промена во програмскиот пакет, по сопствена иницијатива или врз основа на правосилна судска одлука, операторот е должен да достави и нова изјава од ставот (4) на овој член. Агенцијата е должна во рок од три работни дена од денот на приемот на известувањето за промена на програмскиот пакет за истото да ја извести Агенцијата за електронски комуникации.

(12) Агенцијата е должна во рок од седум дена од денот на приемот на известувањето од ставот (11) на овој член за извршената промена да ја евидентира промената во регистарот од ставот (9) на овој член.

(13) Доколку Агенцијата врз основа на извршен програмски надзор согласно со овој закон утврди дека оператор реемитува програмски сервис кој не е регистриран согласно со овој член, Агенцијата во рок од седум дена од извршениот програмски надзор ќе донесе решение со кое ќе му наложи на операторот веднаш да го исклучи реемитувањето на програмскиот сервис. За донесеното решение Агенцијата ја известува Агенцијата за електронски комуникации и имателот на авторските и сродните права. Решението за исклучување на програмскиот сервис со детално образложение, се објавува на веб страницата на Агенцијата во рок од три дена од денот на неговото донесување.

(14) Агенцијата ќе го избрише операторот кој реемитува програмски сервиси од регистарот од ставот (9) на овој член, доколку:

- во писмена форма ја извести Агенцијата дека престанал да ја врши дејноста,
- престане да ја извршува дејноста во период подолг од една година,
- не започне да ја врши дејноста од датумот наведен во пријавата, а не ја извести Агенцијата за промена на истиот,
- со правосилна судска одлука му е забрането вршење на дејност и
- престанал да постои.

(15) Формата и содржината на регистарот од ставот (9) на овој член ги пропишува Агенцијата.

(16) Пријавата за евидентирање во регистарот на оператори кои реемитуваат програмски пакети и регистрацијата на програмските сервиси во вид на програмски пакети може да се врши и по електронски пат вклучувајќи ги и сите натамошни дејствија околу промените на истите на начин кој ќе го пропише Агенцијата.

Член 143

Обврски на оператор кој реемитува програмски сервиси

(3) Оператор кој реемитува програмски сервиси треба да обезбеди програмскиот пакет задолжително и бесплатно да ги содржи програмските сервиси на јавниот радиодифузен сервис.

План за надзор и период на реализација:

Редовниот програмски надзор на програмските пакети на операторите на јавни електронски комуникациски мрежи ќе се спроведе двапати во текот на годината, по еднаш во секое полугодие.

Бр. 01-4732/1

22.12.2023 година,
Скопје

Агенција за аудио и
аудиовизуелни медиумски услуги
Претседател на Советот

Лазо ПЕТРУШЕВСКИ